TEKSTIUURIMINE TARTU ÜLIKOOLIS

Reet Kasik
Tartu Ülikool

Käesolev kogumik "Tekstid ja taustad IV" sisaldab artikleid, mille ühiseks katusteemaks on "Meediatekstide keelekasutus ja selle sotsiaalkultuurilised taustad" Alates 2005. aasta algusest toetab teemat ka Eesti Teadusfond (grant nr 6236). See teema on jätkuks aastatel 2001–2004 toetatud ETF grandile nr 4888 "Lingvistiline tekstianalüüs" Teemat täidetakse Tartu Ülikoolis, aga esimesest temaatilisest konverentsist (Tekstipäev 2001) ja artiklikogumikust alates alates on tehtud koostööd Tallinna Pedagoogikaülikooliga (nüüd Tallinna Ülikool). Seoses projekti "Lingvistiline tekstianalüüs" lõppemisega on kohane teha kokkuvõte teema raames nelja aasta jooksul tehtud tööst, analüüsitud materjalidest ning kesksetest tulemustest ja järeldustest.

Kaasaegses ühiskonnas ei õnnestu kellelgi vältida (meedia)tekste ega suhet nendega. Tekstid ümbritsevad meid, nendega tekib suhe, need tuleb vastu võtta, kujundada nende kohta arvamus. Infoühiskonnas on endisest tähtsam suuta eristada olulist informatsiooni vähemolulisest ning õppida avama tekstide mitmetahulisi ja mitmemõõtmelisi tähendusi.

Eri tüüpi tekstide keelekasutuse analüüs on oluline osa sotsiaalsete ja kultuuriliste muutusprotsesside uurimisest. Projekti "Lingvistiline tekstianalüüs" raames on analüüsitud ja kirjeldatud mitme valdkonna tekste – vaatluse all on olnud ajakirjanduse uudistekstid, arvamustekstid, ametkondlikud tekstid, reklaamtekstid, veebikeskustelud ja koolitekstid. Projekti üheks eesmärgiks oligi uurida eri eesmärkidel koostatud tekste ja leida tunnuseid, mille poolest tekstid üksteisest erinevad. On otstarbekas eristada ühelt poolt niisuguseid keelevariante, mis moodustavad igaüks tervikliku keele-

süsteemi oma sõnavara ja grammatikaga (murded, kõnekeel(ed), slängid), ja teiselt poolt funktsionaalseid keelevariante, mis ei erine üksteisest niivõrd sõnavaraliselt või grammatiliselt, kuivõrd tekstiliselt. Autor kasutab keelt oma eesmärkide saavutamiseks valikuliselt. Sõnade, lausestruktuuride ja teksti retooriliste süsteemide valikuga loob autor teatud tunnustega teksti. Tekstilingvistikas räägitakse tekstitüüpidest, mis erinevalt kultuurisidusatest tekstiliikidest on põhimõtteliselt universaalsed, peegeldades kognitiivseid tegevusmalle ja suhtlemise argikogemust. Võrdlemisi levinud on nt saksa tekstilingvisti Egon Werlichi (1976) viisikjaotus deskriptiivseks, narratiivseks, ekspositoorseks, argumentatiivseks ja instruktiivseks tekstitüübiks. Sellest eristatakse tekstiliike, mis kujutavad endast mingis mõttes keelekasutusnorme, teatud olukorras ja kontekstis ajaloolis-kultuuriliselt välja kujunenud, seega kultuurisidusaid keelekasutusviise, harjumusi, tavasid. Tekstiliike nimetatakse ka žanriteks või funktsionaalstiilideks, aga üha sagedamini on (väljaspool kirjandusteadust) hakatud kasutama kõige üldistavama sisuga terminit tekstiliik. Žanri ehk tekstiliigi tunnustena on eri autorid kõige sagedamini rõhutanud eesmärki: žanr on ühiste kommunikatiivsete eesmärkidega tekstikogum (Swales 1990: 40), või kommunikatiivne sündmus, mille puhul kollektiivi liikmed mõistavad ühtemoodi samasse liiki kuuluvate tekstide kommunikatiivseid eesmärke (Bhatia 1993: 13). Esile on tõstetud ka tekstiliigiomaseid obligatoorseid struktuurielemente (Hasan 1985). Norman Fairclough (1997) on rõhutanud, et tekstiliik (žanr) on teatud sotsiaalsete tavadega (harjumustega) seotud keelekasutusviis. Eggins ja Martin (1997) eristavad žanri ja registrit just selle järgi, et registri valik on seotud konkreetse keelekasutussituatsiooniga, tekstiliik ehk žanr on seotud aga kogu keelekollektiivi ajalooliselt väljakujunenud ootuste ja ettekujutustega, kuidas mingitest asjadest on tavaks rääkida-kirjutada.

Uurimisprojekti "Lingvistiline tekstianalüüs" raames pöörati kõige suuremat tähelepanu ajakirjanduskeelele (eraldi uudistekstidele ja arvamustekstidele) ning ametkondlikule (õiguse ja halduse) keelele, aga projektiga liitunud uurijate erihuvidest lähtudes valiti võrdlusmaterjaliks poliitilised tekstid, reklaamtekstid, Interneti veebitekstid ja õpilastekstid (riigieksamikirjandid). Samade teksti-

liikide uurimist jätkatakse süvendatult ka uues projektis. Juurde on tulnud õpikutekstid. Poliitilised ja reklaamtekstid pakuvad huvi oma väga tiheda seose tõttu meediaga, veebivestlused äratasid tähelepanu kui kontrollimatud ja anonüümsed ning seetõttu sotsiaalkultuurilistest konventsioonidest eeldatavasti vabad tekstid, riigieksamikirjandid hõlmati projekti eeskätt pedagoogilise eesmärgiga – kuna tänapäeva ühiskond on arenenud ja areneb suunas, kus nii töö kui ka tööväline elu on üha rohkem läbi põimunud eri tüüpi tekstidega, sisaldades lugemist, kirjutamist, nõupidamisi, refereerimist jne, siis on oluline, millised on õpilaste tekstuaalsed võimed ja oskused kooli lõpetades. Õpikutekste jälgitakse eelkõige rakenduslikust aspektist, seoses arusaadavuse ja loetavusega.

Teadustöö teoreetiliseks raamistikuks on olnud kriitiline teksti- ja diskursuseanalüüs (N. Fairclough, R. Fowler jt), metoodiliseks aluseks funktsionaalne grammatika ja arusaam tekstist kui keeleliste valikute kogumist (M.A.K.Halliday). Eesmärgiks on selgitada, kuidas tekstid konstrueerivad tähendusi ja milliseid tähendusi uuritavatesse tekstidesse sel viisil kodeeritakse. Norman Fairclough' järgi tähendab analüüsi kriitilisus selle arvestamist, et sotsiaalne käitumine ja keelekasutusviisid on seotud põhjuse ja tagajärje suhetega. Keelekasutus sõltub kontekstist ja samas mõjutab konteksti, kusjuures konteksti mõistetakse mitte üksnes keelelise, vaid ka sotsiokultuurilise ümbrusena. Seetõttu on kriitilist diskursuseanalüüsi peetud sageli pigem ühiskonnateaduste kui lingvistika valdkonda kuuluvaks teooriaks. Analüüsis pööratakse küll tähelepanu tekstide mikrostruktuurile, aga eeskätt kui vahendile pääsemaks eesmärgile, milleks enamasti on konkreetsetest tekstidest vastu peegelduv laiem kontekst – tegevused ja käitumine, ühiskonna sotsiaalkultuurilised suhted. Norman Fairclough, tänapäeva kõike tuntum kriitilise tekstianalüüsi teoreetik ja õpetaja, jagab praktilise teksti- või diskursuseanalüüsi etappideks. Teksti kirjeldamine sisaldab keelejoonte analüüsi, tõlgendamisel käsitletakse teksti ja suhtlussituatsiooni suhet ja seletamisel paigutatakse tekst ja suhtlus ühiskondlikku ja kultuurilisse konteksti (Fairclough 1997).

Lingvistilise suunitlusega tekstiuurijate fookuses on tekst ise, selle omadused, tunnused ja liigid. Kui kriitilise diskursuseanalüüsi põhieesmärk on selgitada, milliseid tähendusi keele abil konstruee-

ritakse ja kinnistatakse ja kuidas see mõjutab ühiskonda, siis lingvistilise tekstianalüüsi eesmärk on välja selgitada, kuidas keelevahenditega neid tähendusi luuakse, kuidas keel töötab, kui ta neid tähendusi loob.

Projekti "Lingvistiline tekstianalüüs" raames uuriti **ajakirjanduskeelt** mitmest aspektist. Üks valdkond oli meediakeele üldseisund ja selle muutumine viimastel aastakümnetel. Siia kuulub mitmeid võrdlevaid uurimusi ajalehe sõnavara, lausestuse ja tekstimoodustuse kohta eri aastakümnetel ja eri väljaannetes, samuti eesti ja soome meediatekstide võrdlusandmeid (Kasik 2004b, 2002d, 2003a, 2003b, 2003c, 2004d). Teine valdkond oli uudistekstide lausestus, tekstistruktuur ja tähenduste kujundamine (Kasik 2004a, 2002c, 2003b, Kukk 2001b). Tulemustest väärib esiletõstmist tähelepanek, et uudised on muutunud süntaktiliselt keerukamaks (vt ka Kerge 2003), sündmus- ja tegevusuudised on üha rohkem ruumi andnud tekstipõhistele uudistele (mida keegi ütles) ja uudiste ning arvamustekstide erinevus on vähenenud, sest informatsiooni valiku ja paigutusega kujundatakse uudiste hoiakuid. Meedia arvamustekstide ja juhtkirjade analüüsis (Kasik 2004c, Kukk 2001b, Kuldnokk 2004, Sarapuu 2003, Sarapuu 2004) on analüüsitud arvamustekstides kasutatavat argumentatsiooni ning selgitatud, kuidas kasutatakse erinevaid modaalsuse väljendamise vahendeid ja milliseid hoiakuid ja väärtusi arvamustekstid keelevahenditega konstrueerivad. Mõneti on vaadeldud sooaspekti meedias (Olt 2004a, 2004b), mis liitub sama aspekti uurimisega reklaamtekstides.

Üks uurimisvaldkond oli **õiguse ja halduse keele** üldseisund Ametkondlikud tekstid peavad olema kergesti ja ühemõtteliselt arusaadavad. Uuriti tekstide arusaadavust mõjutavaid tegureid ja esitati soovitusi hea ning arusaadava ametkondliku teksti koostamiseks (Kukk 2003b, 2004).

Ametkondlike tekstide analüüsil keskenduti põhiliselt järgmistele küsimusele:

(a) Tekstide intertekstuaalsus. Kirjutatud ametikeelele on tüüpiline, et tegelikkust konstrueeritakse teiste tekstide ja diskursuste abiga. Ametkondlikud tekstid moodustuvad suures osas teistest tekstidest. See väljendub viidete, tsitaatide, refereerimise, kohandamise jne vormis (Kukk 2002).

(b) Tekstide konventsionaalsus. Ametlikud tekstid vastavad paljudele sisulistele ja vormilistele klišeedele. Konventsioonid hõlmavad nii kogu dokumendi struktuuri, lõike, lauseid, pealkirju kui ka väljendeid ja sõnavalikuid. Selgitati konkreetsete tekstide näitel, millised konventsioonid ja mis põhjustel on ametkondlikus keelekasutuses eelistatavad ning kuidas sellised konventsioonid mõjutavad ametkondlike tekstide koostamist ja sisu (Kukk 2003a).

Internetis levivaid vestlustekste uuriti kahest aspektist. Ühelt poolt selgitati, mille poolest Interneti keelekasutus erineb tüüpilistest kirjutatud tekstidest ja teiselt poolt keskenduti osalejate rollide ja identiteetide kujundamise keelelistele vahenditele. Pöörati tähelepanu sellele, et Internetis leviv keel kujutab endast omapärast sümbioosi suulise ja kirjaliku keelekasutuse tavadest ja vormidest. Teiselt poolt vaadeldi, kuidas võrguvestluse anonüümsus tugevdab tekstide modaalsust ja kujundab osavõtjatele kindlad ja selgete piiridega interpersonaalsed rollid ja identiteedid. Pöörati tähelepanu ka sellele, kuidas erinevad osalejate endale kujundatud rollid ja teiste kommentaatorite poolt nendele kujundatud identiteedid. Üksikasjalikult uuriti, milliste keeleliste võtete ja vahenditega interpersonaalseid suhteid konstrueeritakse (Kuldnokk 2002a, 2002b, 2002c, 2003; Kukk 2001c). Sellel teemal valmis 2002. aastal Karen Kuldnoka magistritöö.

Reklaamtekste analüüsides on selgitatud reklaamikeele kui tekstiliigi iseärasusi struktuurilisel, tekstuaalsel ja diskursiivsel tasandil (Kasik 2001). Reklaamis kasutatavate keelevahendite kvantitatiivsel analüüsil saadud andmeid on võrreldud teiste keelte reklaamide ja eesti keele teiste tekstiliikide andmetega. Tekstuaalsel tasandil on vaadeldud reklaami struktuuri seost selle pragmaatiliste eesmärkidega ning instruktiivse ja argumenteeriva tekstitüübi keelelisi tunnuseid reklaamis. Diskursuse tasandil on vaadeldud reklaami kui kommunikatsiooniakti, saatja ja sihtrühma väljendamise keelelisi vahendeid ja argumenteerimisvõtteid ning reklaamides kasutatavaid intertekstuaalseid viiteid.

Teine aspekt, mida reklaamtekstides on uuritud, on reklaamide väärtusdiskursused, meestele ja naistele suunatud reklaamides esile-

tõstetavate väärtuste erinevus ning mehe ja naise erinevad rollid reklaamides (Vadi 2002a, 2002b, 2003a, 2003b).

Riigikirjandite tekste analüüsides (Lepajõe 2002a, 2002b, 2003a, 2003b, 2004a, 2004b), pöörati eritähelepanu sellele, kuidas õpilased tajuvad teksti kui tervikut, kuivõrd nad tunnevad tekstimoodustamise keelelisi vahendeid ja oskavad neid kasutada. Lähemalt on analüüsitud järgmisi tekstitunnuseid:

(a) Tekstisidusus, s.t tekstiosade vormiline seotus (koherents, kohesioon, eri tekstisidususvõtete kasutamine, makropropositsioonide analüüs)
(b) Temaatiline liigendus (teema-reema analüüs) ja teksti informatiivne struktuur.
(c) Intertekstuaalsus. On analüüsitud kirjandites esinevaid viiteid, tsiteerimist ja refereerimist. Samuti on analüüsitud isikudeiksise kasutamise põhjal, kuidas õpilased kirjutavad ennast tekstide osaliseks ja kuidas nad identifitseerivad end erinevate rühmade ja rollidega (meie).

Kirjanditekstide analüüsil on pööratud suurt tähelepanu ka rakenduslikule aspektile, kuidas parandada ja korraldada tekstiõpetust koolis, ning kirjutatud vastavaid artikleid haridusteemalistesse väljaannetesse.

Poliitilise teksti tunnuseid on käsitletud kolmes artiklis. On tutvustatud poliitilise teksti üldtunnuseid (Kukk 2001a) ning analüüsitud lähemalt kahe poliitilise teema käsitlemist ajakirjanduses. Põhjalikult on uuritud rahvuspoliitika käsitlemist, eriti rahvuspoliitika osalisi, nende representeerimist ja rolle meediatekstides (Kukk 2001b) ning teiseks valimistulemuste esitamisel eesti ja soome ajalehtedes kasutatud valikuid ja tekstistrateegiaid (Kasik 2004a).

Uurimise käigus peeti oluliseks ka tekstianalüüsi rakenduslikku, st **keelekorralduslikku ja tekstihooldelist aspekti**. On osutatud, kuidas tekstianalüüs on rakendatav keelehoolde taustateooriana ja tekstihoole on keelehoolde loomulik osa, millele seni on suhteliselt vähem tähelepanu pööratud (Kasik 2002a). On toodud esile tekstitunnuseid, millele teksti koostamise või toimetamise käigus tähelepanu pöörata: kas tekstides esitatav maailm on konkreetne ja selge või abstraktne ja ähmane, kas selles maailmas tegutsevad konkreetsed isikud või on see iseenesest toimuvate asjade maailm,

kas seal tegutsevad üksikisikud või massid ja hulgad, milliseid tegevusi ja protsesse tekstides esitatavad inimesed teevad jne Detailsemalt on nendest aspektidest analüüsitud ajakirjanduskeelt (Kasik 2003a, 2003c) ning õigus- ja halduskeelt (Kasik 2004e, Kukk 2004).

Lisaks viidatud artiklitele on uurimisgrupi liikmed pidanud hulgaliselt ettekandeid, seminare ja õppepäevi, kus on esitatud tesktihooldealaseid nõuandeid ja õpetusi. Teksianalüüsi teemal on kaitstud projekti jooksul Tartu ülikooli eesti ja soome-ugri keeleteaduse osakonnas 15 bakalaureusetööd (juhendajad Reet Kasik ja Kersti Lepajõe) ja kolm magistritööd. Ülikoolis on laiendatud kirjaliku ja suulise väljenduse õpetust teistesse osakondadesse ja teaduskondadesse ning on suurendatud tekstiõpetuse ja eri allkeelte (tarbekeel, reklaamikeel, teaduskeel) käsitlemise osa nende kursuste õppekavades.

2005. aastast alustatud uus teema "Meediatekstide keelekasutus ja selle sotsiaalkultuurilised taustad" (2005–2008) keskendub eeskätt meediatekstidele, kuid võrdlusmaterjalina jätkatakse ka teist liiki tekstide eritlemist. Siinses kogumikus ilmuvad teema uurimisse kaasatud teadlaste esimese tööaasta tulemused. Kaasatud on traditsiooniliselt ka TLÜ tekstiuurijad. Üks uurimiseesmärke on analüüsida ja võrrelda eri tekstiliikide iseloomulikke strateegiaid, makrostruktuure ja intertekstuaalsust. Siinses kogumikus avaldatav **Katre Kasemetsa** (TLÜ) artikkel vaatleb ajalehes avaldatud teatriretsensioonide algusi keele metafunktsioonide järgi, eristades temaatilisi, intertekstuaalseid ja interpersonaalseid algusi. Head võrdlust pakub **Kersti Lepajõe** (TÜ) artikkel, kus saadakse riigieksamikirjandite algusi analüüsides hoopis teistsugused tulemused. Koolitekstide analüüsi valdkonda jääb ka **Helin Puksandi** (TLÜ) artikkel, mis võrdleb erialaterminite hulka ja esitusmetoodikat põhikooli eri õppeainete õpikutes.

Sõnavara on huviobjektiks ka **Krista Kerge** (TLÜ) artiklis, kus vaadeldakse sõnaloomet ja loomingulist sõnakasutust ajakirjanduslikes esseedes. **Kathy Sarapuu** (TÜ) jätkab eelmistes artiklites alustatud juhtkirjade analüüsimist, keskendudes keelevahenditele ja valikutele, millega juhtkirja kirjutaja kujundab ja tõstab esile enda õpetaja rolli. **Kerli Puna** (TÜ) jälgib soolise tähendusega sõnavara kasutust ja muutumist 20. sajandi ajakirjandustekstides.

KIRJANDUS

Bhatia, Vijay 1993. Analysing genre. Language use in professional settings. London: Longman.

Eggins, Susanne & J. R. Martin 1997. Genres and registers discourse. – T. A. van Dijk (ed). Discourse as structure and process. London: Sage. 230–256.

Fairclough, Norman 1997. Miten media puhuu. Tampere: Vastapaino.

Kasik, Reet 2001. Reklaamikeel tekstiliigina. – Tiit Hennoste (toim). Eesti keele allkeeled. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 16.) Tartu: Tartu Ülikool. 111 – 128.

Kasik, Reet 2002a Tekstianalüüs ja tekstihoole. – Keel ja Kirjandus 7, 457–464.

Kasik, Reet 2002b. Lingvistiline tekstianalüüs. – Teoreetiline keeleteadus Eestis. (TÜ üldkeeleteaduse õppetooli toimetised 4.) Tartu: Tartu Ülikool. 74–89.

Kasik, Reet 2002c. Uudiste süntaks – Tähendusepüüdja. Catcher of the Meaning. Pühendusteos professor Haldur Õimu 60. sünnipäevaks. (TÜ üldkeeleteaduse õppetooli toimetised 3.) Tartu: Tartu Ülikool. 200–219.

Kasik, Reet 2002d. Mediakieli muuttuu – uutinen tekstinä. – XXIX Kielitieteen päivät Helsingissä 3.–4.5.2002. Esitelmien tiivistelmät. Helsinki: Helsingin Yliopisto. 40.

Kasik, Reet 2003a. Ajalehe keele analüüs. – Haridus 5, 22–24.

Kasik, Reet 2003b. Uudistekstide hoiakud. – Reet Kasik (toim), Tekstid ja taustad II. Tekstianalüüsi vaatepunkte. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 26.)Tartu: Tartu Ülikool. 44–58.

Kasik, Reet 2003c. Ajakirjanduskeel. – Eesti kirjakeele kasutusvaldkondade seisundi uuringud. (TPÜ eesti filoloogia osakonna toimetised 4.) Tallinn: TPÜ Kirjastus. 118–148.

Kasik, Reet 2004a. Valimiskeel. – Lähivertailuja 14. (Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja 23.) Oulu. 20–27.

Kasik, Reet 2004b. Viron lehtikieli 2000-luvulla. – VIRSU II. Suomi ja viro kohdekielinä. (Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja 24.) Oulu. 11–20.

Kasik, Reet 2004c. Interpersonaalse tähenduse konstrueerimine. Ühe intervjuu analüüs. – Reet Kasik (toim). Tekstid ja taustad III. Lingvistiline tekstianalüüs. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 28.) Tartu: TÜ Kirjastus. 33–50.

Kasik, Reet 2004d. Muutuv meedia – muutuv keel – Oma Keel 2, 5–15.

Kasik, Reet 2004e. Teksti sisu ja vorm. – Ametniku keelekäsiraamat. Õigusaktide ja muude dokumentide koostaja abiline. 2., täiendatud trükk. Tallinn: Justiitsministeerium.11–22.

Kerge, Krista 2003. Keele variatiivsus ja *mine*-tuletus allkeelte süntaktilise keerukuse tegurina. Tallinn: TPÜ Kirjastus.

Kukk, Inga 2001a. Poliitilise teksti tunnused ja analüüsivõimalused. – Tiit Hennoste (toim). Eesti keele allkeeled. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 16.) Tartu: Tartu Ülikool. 128–138.

Kukk, Inga 2001b. Eesti rahvuspoliitika osalised ajalehetekstides – kriitiline tekstianalüüs. – Reet Kasik (toim). Keele kannul. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 17.) Tartu: Tartu Ülikool. 146 – 165.

Kukk, Inga 2001c. Elektrooniline õigekirjareform. – Oma Keel 2.

Kukk, Inga 2002. Blankett suhtluses. – Reet Kasik (toim), Tekstid ja taustad. Artikleid tekstianalüüsist. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 23.) Tartu: Tartu Ülikool.

Kukk, Inga 2003a. Asutus suhtleb kodanikuga. Teabenõuete ja vastuste analüüs. – Reet Kasik (toim). Tekstid ja taustad II Tekstianalüüsi vaatepunkte. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 26.) Tartu: Tartu Ülikool. 90–101.

Kukk, Inga 2003b. Kas paragrahv parandab? Õiguse ja halduse keele õiguslik regulatsioon. – Õiguskeel 3, 3–9.

Kukk, Inga 2004. Õiguse ja halduse keel. – Eesti kirjakeele kasutusvaldkondade seisundi uuringud. (TPÜ eesti filoloogia osakonna toimetised 4.) Tallinn: TPÜ Kirjastus. 96–117.

Kuldnokk, Karen 2002a. Interpersonaalseid suhteid kujundavad tegurid võrguvestluses. – Reet Kasik (toim), Tekstid ja taustad. Artikleid tekstianalüüsist. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 23.) Tartu 2002. 64–87.

Kuldnokk, Karen 2002b. Küsimused võrguvestluses. – I kansainvälinen VIRSU-konferenssi. Suomalais-virolainen kontrastiivinen seminaari 26.-27.4.2002. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Kuldnokk, Karen 2002c. Interpersonaalsete suhete kujunemine Internetidiskursuses. – Keel ja Kirjandus 4, 263–269.

Kuldnokk, Karen 2003. Küsimused interpersonaalsete suhete väljendajana võrguvestluses. – P Muikku-Werner, H. Remes (toim). VIRSU: Viro ja suomi: kohdekielet kontrastissa. Joensuu: Joensuun yliopisto. 225–236.

Kuldnokk, Karen 2004. Iraagi sõda kajastav diskussioon ajalehes Postimees. – KVÜÕA toimetised 3. Tartu. 66–82.

Lepajõe, Kersti 2002a. Argumenteerimisoskusest eksamikirjandite põhjal. – Keel ja Kirjandus 4, 269–275.

Lepajõe, Kersti 2002b. Kirjand kui tekst: infostruktuur. – Reet Kasik (toim), Tekstid ja taustad. Artikleid tekstianalüüsist. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 23.) Tartu: Tartu Ülikool. 88–101.

Lepajõe, Kersti 2003a. Intertextual relations in student texts. – XXX kielitieteen päivät Joensuussa 15.–16. toukokuuta 2003. Esitelmien tiivistelmät. Joensuun yliopisto.

Lepajõe, Kersti 2003b. Intertekstuaalsed suhted õpilastekstides. – Reet Kasik (toim). Tekstid ja taustad II. Tekstianalüüsi vaatepunkte. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 26.) Tartu: Tartu Ülikool. 102–115.

Lepajõe, Kersti 2004a. Intertextual relations in student texts; A quantitive analysis of estonian high school marticulationexamination essays. – Marja Nenonen (ed). Papers from the 30th conference in linguistics Joensuu, May 15–16, 2003. Studies in Languages, University of Joensuu 39. 93–100.

Lepajõe, Kersti 2004b. Isikudeiksis õpilastekstides. – Reet Kasik (toim). Tekstid ja taustad III. Lingvistiline tekstianalüüs. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 28.) Tartu: TÜ Kirjastus. 74–90.

Olt, Kerli 2004a. Mees ja naine sõnaraamatutes. – Ariande Lõng 1–2.

Olt, Kerli 2004b. Sooliselt markeeritud sõnavara trükiajakirjanduses. – Reet Kasik (toim). Tekstid ja taustad III. Lingvistiline tekstianalüüs. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 28.) Tartu: TÜ Kirjastus 2004: 90–107

Sarapuu, Kathy 2003. Konditsionaali modaalsed funktsioonid juhtkirjades. – Reet Kasik (toim).Tekstid ja taustad II. Tekstianalüüsi vaatepunkte. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 26.) Tartu: Tartu Ülikool. 136–149.

Sarapuu, Kathy 2004. Väärtushinnangute väljendamine juhtkirjades. – Reet Kasik (toim). Tekstid ja taustad III Lingvistiline tekstianalüüs. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 28.) Tartu: TÜ Kirjastus. 120–137.

Swales, John 1990. Genre analysis. English in academic and research settings. Cambridge: Cambridge University Press.

Vadi, Ene 2002a. Naise roll ja identiteet reklaamidiskursuses. – I kansainvälinen VIRSU-konferenssi. Suomalais-virolainen kontrastiivinen seminaari 26.–27.4.2002. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Vadi, Ene 2002b. Reklaamide väärtusdiskursused. – Reet Kasik (toim), Tekstid ja taustad. Artikleid tekstianalüüsist. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 23.) Tartu: Tartu Ülikool. 152–172.

Vadi, Ene 2003a. Naise roll ja identiteet reklaamidiskursuses. – P. Muikku-Werner, H. Remes (toim). VIRSU: Viro ja suomi: kohdekielet kontrastissa. Joensuu: Joensuun yliopisto. 214–225.

Vadi, Ene 2003b. Naise ja mehe rollid reklaamidiskursuses. – Reet Kasik (toim). Tekstid ja taustad II. Tekstianalüüsi vaatepunkte. (TÜ eesti keele õppetooli toimetised 26.) Tartu: Tartu Ülikool. 150–169.

Werlich, Egon 1976. A Text Grammar of English. Heidelberg: Quelle & Meyer.